

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Theophili Bernardini E Societate Iesv De Religiosæ Perseverantiae Præsidiis Libri XI. ...

Bernardin, Théophile

Antverpiae, 1622

4. In homine quid sit recta intentio.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-47032](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-47032)

eligantur: nam & finem bonum esse, & quæ sunt ad finem apta esse, & saltem non mala, oportet, ut tota actio recta dici possit.

Intentio igitur, ut ex dictis constat, est voluntatis ad quempiam finem certa vi tendentis impulsus. Qui an rectus sit, conijciendū est ex eo quod de ceteris dicimus, probari vniuscuiusq; rei eas effectiones atq; motiones, quæ naturis consentaneæ sunt, grauitatē lapidis, animos leonis, & eiusmodi. Ut non aliud hic inquirendum super sit, quàm, quid naturæ ratione prædita sit consentaneum: nam id ipsum rectum & perfectum fuerit, rectissimum verò & perfectissimum, si etiam maximè consentaneum, eaque naturæ præstantia dignissimum fuerit.

Quæ verò certior huic rei diiudicanda norma statuatur, quàm ipsius hominis dignitas & finis: ita sanè, quarū rerum fines nouimus, ex illis cuiusmodi esse debeant non malè conijcimus. Fundamentum ceterorū est terra, ideoq; grauis, stabilis, firma, cōpacta; sicceritati temperandæ est aqua, ideoq; perfluit, penetrat, liquatur; respirationi subseruit aër, ideoq; tenuis, perspirabilis, & per omnia permeans; lucem & tempora disperdit cælum, ideoq; dispersum, cunctis eminens, pellucēs, volubile, summaq; celeritate rotabile est. Quid homo: ratione & cognitione præditus, futura prospectat, immortalitati, beatæque æternitati natus, nō in alium finem, quàm ipsummet Deum, à Deo est procreatus. Ad hunc si aliquando pertingit, beatus & quodammodo Deus efficitur; ab hoc si ad extremū aberrat, in sortē omnium infelicissimam, in æternum desperata salute cōpingitur.

Iam ut in plantis & arboribus, si quid adhibueris, quod ad illarum finē & fertilitatē conducatur, id bonum; si quid quod obsit, id illis malum; si denique quod neque profit, neque obsit, id indifferens & otiosum dixeris, & in quo nonnulli laboris, temporis, aut sumptuum extrinsecus iactura æstimetur, nullum tamen illi rei detrimentum inferatur: ita planè de homine, de quæ eius intentionibus philosophari nos decet.

C A P V T I V.

In homine, quid sit recta intentio.

Finem in quem editus est si querit homo, si conuenientia & cōuenienter adhibet, tunc recta est intentio, & bona; si finem aduersum querit, vel si non conuenientia, vel non conuenienter, sciens & prudens adhibet, praua est & mala intentio: si denique sic rebus utitur ut ad finem illum neque profint, neque obsint, intentio illa in se est indifferens, facileque ac ut plurimum fit otiosa, dum temporis, aut melioris occasionis, ipsiusque æternitatis iactura pensatur. En paucis lineis comprehensum, id quid quid de intentione disputari latissime potest: ex hoc enim fonte petantur quæuis alia necesse est. Tardiorum tamen in gratiam, & forsitan quia his immorari non est iniucundum, nonnulla explicatū adiungamus. Obscuriora primò legentibus videbuntur, at repetita clarescent.

& ad naturæ modos & methodum traducta, firmitus inherebunt, & facilius deinceps ac certius quibusuis rebus aptabuntur.

Consequuntur res ceteræ finem suum, dum ad eum ipsa naturæ vi propelluntur, nec plus minusve consequuntur, quam naturæ vis impellat: at homo ad suum se finem mouet, ab eoque aberrare, eum lentius, vel ardentius persequi potest, imò verò non tantum perfectiorem & imperfectiorem finem, sed eundem finem perfectissimum, perfectius & imperfectius spectare potest: quod quando accidit, desideratur & amatur ille finis, lentius, ardentius, perfectius, aut imperfectius. Si verò huic desiderio accedat voluntas eum finem assequendi, per intermediam quamuis corporis aut animi actionem, hæc voluntas dicitur intentio, ex qua iudicabitur de bonitate vel prauitate, illius, vel etiam plurimum actionum quas ad eum finem bene vel male adhibet. Exemplo clarum fiet: est qui in Germaniam abit Catholicæ tuendæ causa, est qui ut hæreticorum rebus faueat, qui ut prædas agat, qui ut belliaribus nomen sibi pariat, hinc vnus eiusdemque professionis & militia, varios fines intueris, itaque ut de illa iudicium feras, ad singulos accedendum, quærendumque qua intentione proficiantur, hoc est cuius finis desiderio amore vel spe ducti, professionis voluntatem susceperint: si prædæ, si hæreseos causa, praua; si propter gloriam, vana; si Catholicæ fidei zelo, bona censetur. Deo suo aliquando persuendi sancto desiderio exarsuat quidam, hinc longam actionum seriem in eum finem apprimè conducentem animaduertens, eam subit, puta Religiosæ vitæ institutum, in quo paupertatis, castitatis obedientiæ, orationis, humilitatis, mortificationis, sui ipsius atque cognatorum abnegationis, patientiæ, atque plurimorum nec opinatorum casuum exercitationem hac in vita perpetuandam videt: si deinceps qualieris, rectane annon istiusmodi sint actiones? quid non nisi optimas dixeris, quæ laudatissima ista sunt intentione susceptæ? Ex quo vides ex intentione bona bonos, nisi videntur aliundè, è mala malos fructus gigni. Si verò qualieris,

An ex omni intentione bona vel mala, bonitatis aut prauitatis communio in actionem redundet? Affirmare quidem vniuersè, si propriè seuerèque loqueremur, cum intentionis id sit proprium, ut causa sit eius actionis cuius est. Sed ut planius & latius loquamur; obseruemus, duplicem esse finem, duobusque modis intentionem cum actione componi.

Finis, vnus mouens, impellens alter dicitur: mouens dicitur qui ita mouet, ut eo sublato non sit eiusmodi actio futura, ut si Dei amorem sustuleris, numquam fiet ut ad institutum Religiosum te conferam. Impellentem verò intelligimus eum, sine quo esset quidè eadem actio futura, sed non eo tempore, perfectione, vel modo, ut nisi mortis timor accessisset, nisi à concionatore is motus animorum, nisi opportunitatis elabentis occasio, & id genus plurima. Faciunt autem hic vterque finis ad intentionem, eamque vel bonitate sua vel prauitate inficiunt, iudeque in actionem pariter deriuantur.

Ad hæc quoties voluntariè aliquid agimus, id semper ex aliqua intentione agimus, quæ sit actionis causa, vt si oramus, ambulamus, id fit quia Deum colere, quia fanaticis gratia corpus exercere volumus: sed præter hæc non rarò accedit illi altera, quæ vel quasi comitè se adiungit, vel alicùde ab opere enascitur; enascitur, vt quando vana gloria instar tineæ è rectè factis germinat; comes est, cum aliunde id simul menti adhærescit, vt si oras, de generis nobilitate memor gloriatur. Iam verò hæc utræq; seu comitantes, seu enascentes intentiones, actionem eam quæ aliunde orta est, nequaquã vitiant, quod est humanæ fragilitati diligenter obseruandû; cum enim actionum ex optima voluntate susceptio, sit frequenter longè faciliior, quàm in iisdem inabrupta perseverantia, dum propè ad momenta singula hæc illucq; variæ mentis agitatione fluctuamus; id saltem nobis firmum atque stabile permanet, vt, quamdiu primi propositi, eiusq; quæ ad agendum impulsit, voluntatis incòcussa permanet firmitas, (permanet autem, quamdiu eam aliò, volentes scientesq; non auertimus) tamdiu ex eiusdem primæ intentionis, & non ex aliorum variè incidentium, bonitate vel prauitate æstimerur. Quod qui perspexerit, multis se conscientia tricus eximet, tenebris exeret: mei enim est arbitrij, quem finem voluero vel admittere, vel refutare, atque inde vel moueri, vel non moueri. Sed vt clariùs id agnoscat, faciamus esse quemdam qui alterius delictum, & ipsius confessione acceperit, & aliunde quomodo libet deprehenderit, cum quæ ea potestate sit præditus, vt ei pœnarum exactio incumbat, aut si lubuerit indulgeat: ad puniendum prouocet, priuata quæ dudum intercesserint simultas, vindictæ ob iniurias olim illatas cupiditas, impunitatis & flagitiorum odium, honoris diuini quasi in integrum restituendi desiderium. iam, his tot nominibus animo eius obuersantibus, potest vno vel pluribus, quibus maluerit permoueri ad puniendum; atque ita si notitia à confessione sacramentali hausta, vel simultate, aut vindictæ cupiditate moueatur, peccat grauiter, at verò rectè & ex virtute agit si legitimis iuris probationibus niti, flagitiorumque odio, & honoris diuini zelo punire statuat.

Quæres, quid si multiplices illæ causæ, simul omnes animo obuersantur, quædamq; suauitatis illecebra perfusum inescant? Obfirmandus est animus, & omni perturbatione tranquillata, statuendû quam in partem, quæ uerè ratione reflectas ac deinceps ex eo iudicandû, quàm benè vel malè sit actû, nec vanis fluctuationum (quod scrupulosorum est) anfractibus adhærescendum. Itaque cum res agitur, decerne, Re vera hoc est vnde ad puniendum moueor, v. g. honoris diuini restauratio, peccatum legitimè probatû; si verò deinceps, & in re agèda, & post rem peractam, notitia sacramentalis, simultatis & vindictæ memoria menti oberrant, ne perturbator: nec enim vel eorum memoria, vel inescans titillatio, causa sunt cur id egeris, ideòque illud nec bonum, nec malum reddunt, quamdiu primam intentionem non relinquis, & cum posteriore non permutas.

Si enim posterior quædam intentio diuersa accederet, sed quæ cum priorè simul

est

esse posset, tū ex vtraq; illud opus quodammodo duplex quantū ad rectitudinem fieret, vt si ex caritate eleēmosynam dederō, & furim subeunti vanæ gloriæ confenserō, illud opus inde bonum, hinc malum esse potest, quoniā & virtus, & veniabile peccatū simul esse nil verat, nec est necesse, (imò rarissimè fit) vt hæc posterior intētio priorem euerrat. At verò postquam ex honoris diuini zelo punire decreui, si intentione ad vindictam versa, ex odio perrexerō, tum confestim hæc actio erit peccatū, & intentio peruersa, quia fieri nequit, vt sciēter vnā cum peccato mortali recta stabiliatur intentio. Quamquam (quod in timidiorū gratiā verè dixerim) vbi abs intentione recta initium datum esse constiterit, nō facile credēdum est, eum qui vel mediocriter Deitimentior esse soleat, in praua deflexisse. Verūm, vt de eo diiudicare possis instar illius qui *dominator virtutis, in tranquillitate iudicat*, pacata mēte resideto, te intus respice, seuerèq; & verè iudica, an sic à prima intētionē discesseris, vt te ad posteriōrē tota voluntate conuerteris; an verò illud dētis naturæ, vel insidiantis dæmonis pellacia fuerit, aut etiam meticolosæ ac vbiq; trepidantis, cōscientiæ laræ vmbrales: id autem quod pacatè prudēterq; iudicaueris, cauetō ne temerè iterum in dubium voces; iudicato stabis, nisi perpetuis inconstantia flabris te diuexandū damnate malis.

CAPVT V.

De intentionis rectitudine ratione finis, & ratione electionis.

VNum quidem nomen, at duas complecti partes intentionem dixi; quarum vna est, voluntas cuiuspiā finis; altera, vt ex huius finis desiderio, aliquid eligat, quasi ad illum finem conducibile, & per quod ad eum perducatur: vnde cum his duobus constet intentio, bonum autē omni sua parte bonum esse oportet, perspicuum fit intentionem, vt recta sit, & sine & electione rectis debere constari: sin autem in harum altera rectitudo defit, in intentione quoque rectitudinem defore. Duo igitur tibi prouidenda sunt, o quicumque rectæ intentionis es amator, quid velis, & qua via id velis?

Quid velis, an rectum sit, ex eo dignosces, an verè rationi rectæ sit consentaneum: de quo si etiam controuersia moueatur, vide quid ad æternitatem, beatumq; illum finem ad quem conditus est homo, conferre possit: si confert, bonum est: si non confert, non est bonum; ac etiam malum est si ab eo abducit.

De via quoque, & modo consequendi finem, pari methodo iudicabis, nempe an cum ratione, humanæq; vitæ sine consentiat: ac præterea an verè ad finē propositum conducat: via etenim, qua aliquò pertendis, vt mala nō sit, duo habeat oportet; primum, vt se ipsa mala non sit; secundum, vt eò ducat quò velis peruenire: si enim vel abducit, vel saltem eò non ducit, certè imprudenter id eligitur, quod promouendis conatibus ineptum est.

Curandum igitur nobis, vt nō tantum bona, sed etiā benè velimus: nec enim